

‘BRIEF MINISTER NIET DUIDELIJK GENOEG’

Verwarring over eigen bijdrage in mbo blijft bestaan

Wat mag je als mbo-instelling nou wel en niet aan je studenten vragen als eigen bijdrage in de studiekosten? Daarover touwtrekken de MBO Raad en Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs (JOB) al jaren. Een brief die de minister van OCW in mei naar mbo's stuurde om hieraan een einde te maken, gaf enige duidelijkheid. Maar het probleem is nog niet opgelost.

TEKST
IGOR BENNIK

FOTOGRAFIE
STUDIO ANDRÉ
RUIGROK

Al jaren bestaat er onduidelijkheid over wat mbo-scholen aan hun studenten mogen vragen als het gaat om studiebijdragen. De basis is simpel: studenten betalen les- of cursusgeld en de onderwijsinstelling zorgt voor de ‘basisuitrusting’. Daarnaast kan aan studenten een vrijwillige bijdrage worden gevraagd, maar die mag dan alleen betrekking hebben op extra faciliteiten die niet nodig zijn voor het volgen van de opleiding. Ten slotte zijn er nog de onderwijsbenodigdheden waarvoor een student zelf verantwoordelijk is, zoals een agenda en een rekenmachine, maar ook zaken die persoonsgebonden zijn, zoals werkschoenen en een overall.

Bij Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs (JOB) zijn door de jaren heen honderden klachten binnengekomen van mbo-studenten die vonden dat zij onterecht verplicht voor bepaalde voorzieningen moesten

betalen, bijvoorbeeld een schoolpas of verzekeringen. Dit was voor JOB aanleiding om eerder dit jaar minister Van Bijsterveldt van OCW een Zwartboek te overhandigen, met daarin voorbeelden van kosten die volgens hen onterecht door scholen op studenten werden verhaald. Volgens JOB zijn er mbo-scholen die de wet overtreden door onder dwang geld te innen voor kostenposten waarvoor de student niet verantwoordelijk is.

Sancties

Naar aanleiding van het Zwartboek van JOB stuurde Van Bijsterveldt in mei een brief naar alle mbo-opleidingen met daarin een toelichting welke kosten scholen wel en niet op hun studenten mogen verhalen. Preston Henshuijs, voorzitter van JOB is op zich tevreden met de brief. “Maar er staat niets in over handhaving. Als je alleen een brief stuurt dat het niet mag maar geen sancties in het

voorzicht stelt, dan helpt het niet.” Henshuijs wil daarom van de minister dan ook duidelijk op papier wat de Inspectie van het Onderwijs gaat doen en welke sancties erop komen te staan. “Zonder handhaving is die brief niets waard. We hopen dat het dit schooljaar nog lukt om met het ministerie afspraken hierover te maken, zodat ze komend schooljaar in kunnen gaan.”

Laptop

Zo duidelijk als de brief voor JOB is, zo onduidelijk is hij voor de MBO Raad. “We delen de hoofdlijnen van de brief, alleen is er een probleempje: het lost de kern niet op”, zegt Marije Hulsbosch, perswoordvoerder van de MBO Raad. “Wat ontbreekt is een duidelijke definitie van wat onderwijsbenodigdheden zijn die voor kosten van de student komen.”

Als voorbeeld wijst ze op de aanschaf van een laptop als leermiddel. Volgens JOB valt dit onder kosten die direct gelieerd zijn aan het volgen

Verse bloemen of kunstbloemen om de kosten voor de school te drukken?

van onderwijs, net zoals praktijkbezoeken, gebruik van gereedschap en lesmaterialen. Deze kosten komen voor rekening van de mbo-instelling. De MBO Raad ziet dat echter anders. "Een laptop kan als digitaal leermiddel een vervanger zijn van boeken", aldus Hulsbosch. "Als dat zo is, valt de laptop daardoor in de categorie onderwijsbenodigdheden waarvoor een student zelf verantwoordelijkheid draagt, net als bijvoorbeeld een agenda en een rekenmachine. Het feit dat JOB en MBO Raad dit op basis van de brief anders definiëren bewijst dat de onduidelijkheid blijft bestaan."

Hulsbosch erkent dat scholen in het verleden fouten hebben gemaakt bij het verhalen van verplichte en vrijwillige kosten op studenten, maar bestrijdt dat dit uit kwade wil gebeurt. "Scholen worden wel eens afgeschilderd als grote reuzen die studenten een poot willen uitdraaien, maar dat is over het algemeen echt niet zo. Waar

gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. En ik ben blij dat deze brief veel duidelijk maakt, onder andere dat een excursie, die niet noodzakelijk is om je diploma te halen, onder de vrijwillige bijdrage valt."

Coulance

Waar JOB zijn best doet om ervoor te zorgen dat per komend schooljaar beter gecontroleerd wordt op handhaving van de regels, vraagt de MBO Raad de minister juist om coulance. "De brief van de minister komt te laat om nog van invloed te kunnen zijn op het schooljaar 2012-2013", aldus Hulsbosch. "We hopen dat de minister het goed vindt dat we het komend jaar gaan invoeren, maar dat het over een jaar pas echt op orde moet zijn." Of de minister bereid is tot de door de MBO Raad gewenste tegemoetkoming wordt wellicht op 6 juni duidelijk, wanneer de MBO Raad een gesprek heeft met de minister naar aanleiding van haar brief.

Gevolgen

Anke Visser is programmamanager en vestigingsdirecteur van netwerkschool* Helicon in Velp. De school heeft met de vier andere netwerkscholen ROC Eindhoven, ROC Nijmegen, ROC Twente en St. Lucas in Eindhoven het uitgangspunt om beter onderwijs te geven tegen dezelfde of zelfs lagere kosten. "We hebben daarom afgelopen jaar al gefactureerd volgens de normen die de minister nu in de brief stelt", vertelt Visser. "We vinden het belangrijk dat onderwijs zo toegankelijk mogelijk is. Daarom kijken we extra kritisch naar wat verplicht is voor het examen en wat ook belangrijk is maar niet verplicht." Maarten Wevers, beleidsmedewerker bij het Groenhorst College, is bang dat de brief van de minister ten koste gaat van de kwaliteit van het onderwijs. "Als je studenten niet meer om een bijdrage mag vragen, dan ga je kijken naar hoe je je opleiding nog kunt bekostigen, waarbij je

ook gaat kijken naar wat je kunt loslaten. Neem bijvoorbeeld het werken met verse bloemen. Best kans dat die dan vervangen gaan worden door kunstbloemen. Die gaan immers langer mee, kunnen door meerdere deelnemers worden gebruikt en dat is veel goedkoper." Wevers vindt het lastig om over een hele sector uitspraken te doen als 'mbo-deelnemers betalen te veel voor schoolnota's'. "Tussen opleidingen en zelfs tussen opleidingsvarianten zijn grote verschillen, zelfs verschillen tussen uitvoeringen van dezelfde opleidingen op verschillende instellingen."

Woekernota

Juist die verschillen maken volgens Wevers dat deelnemers ook wat te kiezen hebben. "Zeker als je de vraag stelt wat je ervoor krijgt. Als je bij de ene instelling in plaats van vijftig uur praktijkles tweehonderd uur praktijkles krijgt in een paardenhouderij-opleiding, zou je hierover als deelnemer op voorhand moeten worden voorgelicht. Het is dan aannemelijk dat de instelling waar je tweehonderd uur praktijkles krijgt, hiervoor een bijdrage vraagt. Dan lijkt het net of die opleiding een 'woekernota' stuurt aan de deelnemers. Maar het lastige hierbij is natuurlijk, dat de opleiding die zegt het met vijftig uur te doen best als 'aanbeveling' kan stellen dat je nog honderdvijftig uur aanvullende praktijklessen moet volgen op eigen gelegenheid en voor eigen kosten, bijvoorbeeld bij een manage. Dan kun je als deelnemer wel eens flink wat duurder uit zijn dan wanneer je tweehonderd uur op school afneemt." ■

* Netwerkschool: school waar het onderwijs wordt aangepast aan de beroepssituatie; zo kan de leerling het gehele jaar door les opnemen en in overleg zelf vakantie plannen

Kijk voor links en downloads op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 7.